

EKONOMI-
HÖGSKOLAN

Kandidatuppsats
Nationalekonomiska Institutionen
HT 2018

**Legalisering av cannabis i Sverige,
en kostnads-intäkts-analys**

Författare
Gustav Andersson

Handledare
Margareta Dackehag

Sammanfattning

Legalisering av cannabis är en fråga som har blivit mer aktuell i Sverige och runt om i världen de senaste åren. Argumenten för en legalisering handlar ofta om ökade intäkter för staten och att en legalisering skulle ha en negativ påverkan på de kriminella gäng som idag till stor del kontrollerar marknaden. Vilka ekonomiska vinster eller kostnader skulle en legalisering av cannabis i Sverige leda till? För att svara på den frågan samlas data in för cannabismarknaden i Sverige och data för hur utvecklingen har blivit på platser där cannabis har legaliserats. Resultatet visar på att en legalisering av cannabis där försäljningen sker genom ett statligt monopol, likt nuvarande monopol för alkohol, skulle bidra med en nettointäkt omräknad till nuvärde på 53 miljarder kronor.

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	5
1.1	Bakgrund	5
1.2	Metod	6
1.3	Data	8
2	Tidigare forskning och studier	8
2.1	Ekonomiskt utfall av legalisering	9
2.2	Effekt på bruk	10
2.3	Påverkan relaterad till sjukvård.....	11
2.4	Sverige	11
3	Cannabis i Sverige.....	12
3.1	Uppskattning av brukad mängd cannabis	12
3.2	Värdet av marknaden	13
3.3	Uppskattning av framtida bruk i Sverige	14
4	Försäljningsmodell.....	15
4.1	Priset efter legalisering.....	15
4.2	Systembolagets kostnader	16
5	Resultat.....	17
5.1	Direkta vinster	17
5.1.1	Intäkter via Systembolaget.....	17
5.1.2	Kommersiell konstruktion	18
5.1.3	Jobbskapande.....	18
5.2	Indirekta vinster	20
5.2.1	Polisväsendet.....	20
5.2.2	Tullverket.....	21
5.2.2	Domstolsväsendet	21
5.2.4	Kriminalvården	22
5.2.4	Relaterade affärsområde	22
5.3	Kostnader	23
5.3.1	Direkta kostnader	23
5.3.2	Indirekta kostnader	25
5.4	Sammanställning av resultat	26
6	Diskussion	27
7	Källförteckning.....	29

8 Appendix.....	33
8.1 Diskontering	33

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

Synen på cannabis håller gradvis på att förändras och det pågår en legaliseringsvåg runt om i världen. Fler och fler länder väljer att legalisera eller avkriminaliserar privat bruk av cannabis. När denna uppsats skrivs har Kanada som första västerländska land legaliserat cannabis för privat bruk, ett flertal delstater i USA har länge tillåtit medicinsk marijuana och på senare år har även rekreativ bruk legaliserats i ett antal stater med fler på väg. Även i Europa finns alternativ drogpolicy till den som idag drivs i Sverige. Nederländerna har länge haft sina Coffee Shops där cannabis säljs öppet och lagligt. Portugal har gått så långt som att avkriminalisera alla droger. I Sverige är idag allt bruk, produktion och försäljning av cannabis olagligt men även här börjar debatten dyka upp mer och mer både i media och i politiken.

En utav anledningarna till denna förändring i länders narkotikapolitik är den ekonomiska aspekten. Illegal handel med narkotika omsätter årligen stora summor som idag i princip helt står utanför den vita ekonomin och där vinsterna tillfaller kriminella. I Sverige utgör cannabis den största delen av den illegala narkotikahandeln (Polismyndigheten och Tullverket, 2016).

Utöver att en legalisering och reglering kring försäljningen av cannabis skulle leda till att samhället kan ta del av vinsterna från försäljningen skulle den också påverka indirekta kostnader som är relaterade till den illegala handeln. Idag pågår en kamp mellan rivaliserade gäng för kontrollen över de mest lukrativa områdena att sälja cannabis i, med ökat våld och oroligheter som följd (Bergstedt, 2018). Detta medför en kostnad för samhället som en legalisering troligtvis hade minskat. Att legalisera privat bruk av cannabis och låta staten ta hand om försäljningen i likhet med statens monopol på alkohol skulle flytta inkomster från den illegala svarta marknaden till en reglerad och skattad vit marknad.

En legalisering är dock inte utan risker. Bruk av cannabis kan medföra missbruksproblem hos en del av brukarna. Dessa problem kan leda till både psykiska och fysiska åkommor, försämrade sociala relationer med familj och vänner, låg energinivå och lägre produktivitet för att nämna några (Budney, Roffman, Stephens & Walker, 2007). Beroende på hur bruket av cannabis utvecklar sig efter en legalisering kan dessa problem leda till ökade kostnader för samhället, för att inte glömma negativ påverkan på individnivå.

Det finns ett flertal studier relaterade till droganvändning och dess uppskattade kostnader i Sverige, bland annat Socialstyrelsen (2010) och Missbruksutredningen (2011).

Forskningsläget i Sverige på det ekonomiska utfallet av en legalisering är dock bristfälligt. Det finns inga rapporter som tittar specifikt på vilka ekonomiska effekter en legalisering av cannabis skulle få.

Syftet med denna uppsats är att komma fram till en uppskattning av den övergripande ekonomiska effekten i Sverige av en legalisering av privat bruk av cannabis skulle medföra, med utgångspunkten att försäljning skedde reglerat och i statlig regi. Det innefattar även områden som indirekt skulle påverkas och inte enbart direkt försäljning av cannabis utan även kringliggande verksamheter som cannabisodling, försäljning av cannabistillbehör m.m. Även påverkan på olika samhällsområden som sjukvård, polis och rättsväsende kommer uppskattas.

I texten kommer ordet cannabis infatta både marijuana och hasch, då dessa två produkter kommer ifrån samma växt och levererar samma psykoaktiva substans till brukaren och det finns för uppsatsens målsättning inget värde i att särskilja på dessa produkter.

1.2 Metod

Metoden som kommer att användas för att uppskatta vad effekten av en legalisering av cannabis skulle vara och för att kunna lämna en rekommendation huruvida en legalisering är lönsamt, ur ett ekonomiskt perspektiv, för det svenska samhället är en kostnads-intäkts-analys. Kostnads-intäkts-analys är en vanlig metod att använda när ekonomiska utfall för olika beslut/förslag ska jämföras. I det här fallet kommer jämförelsen att handla om effekterna av en legalisering av bruk, produktion och försäljning av cannabis i Sverige kontra nuvarande situation där bruk, produktion och försäljning av cannabis är olagligt. Beräkningar utgår ifrån att cannabis kommer säljas under ett statligt monopol på Systembolaget, i likhet med hur alkoholförsäljning sker. Här görs dock en distinktion ifrån målbilden för Systembolaget och alkoholförsäljningen. Den uttalade målsättningen enligt Systembolaget (2018) är att minska alkoholens skadeverkningar i Sverige genom att minska den totala alkoholkonsumtionen i samhället. Målbilden för legalisering av cannabis antas i denna uppsats vara fokuserad på att få bort den illegala marknaden, inte direkt att minska skadeverkningen och konsumtionen. Detta antagande får effekter på hur prissättningen av cannabis sker.

Kostnads-intäkts-analys består utav olika steg. Boardman, Greenberg, Vining & Weimer (2014) delar upp analysen i nio olika steg. Steg ett är att identifiera vilka olika scenarion som ska jämföras mot varandra för att när analysen sedan är genomförd kunna presentera de olika utfall som är möjliga och utvärdera dessa mot varandra för att på så vis kunna ge en rekommendation om vilken väg framåt som är mest fördelaktig att ta. Enligt tidigare är det det

uppskattade utfallet av en legalisering av cannabis under ett statligt monopol mot nuvarande situation där både bruk och försäljning av drogen är olagligt som jämförs i denna uppsats.

I steg två behövs det bestämmas vems intresse som analysen ska ta hänsyn till. I det här fallet handlar det om att maximera nyttan för det svenska samhället som helhet, både privatpersoner och staten. Med staten menas här alla delar av offentlig verksamhet. Det är nettoeffekten på dessa två sektorer som är det intressanta resultatet. Effekter på aktörer utanför denna begränsning är alltså inte relevant för resultat av analysen som görs. Negativa effekter som drabbar illegala inkomster, så som inkomstbortfall till följd av att den illegala marknaden en individ agerar på minskar, tas heller inte i beaktning.

Steg tre handlar om att identifiera områden som påverkas och som ska räknas med i resultatet. Detta arbete har dels utgått ifrån rapporter och analyser av den faktiska effekt legalisering har fått i regioner där lagstiftningen nyligen har ändrats och data har funnits att hämta, i huvudsak i USA, samt uppgifter kring nuvarande kostnader orsakade av cannabis i Sverige från svenska källor. Dessa uppgifter har varit till grund för antaganden om hur en lagändring i Sverige skulle påverka olika utpekade områden. Kostnader och intäkter/besparingar från dessa utpekade områden har delats upp i direkta och indirekta delar. Direkta kostnader kan t.ex. vara polisens, kriminalvårdens eller försäkringskassans kostnader som direkt kan relateras till cannabis. Indirekta kostnad kan t.ex. vara produktionsbortfall vid sjukskrivning till följd av cannabisbruk.

Studerade områden är dem som antas ha störst ekonomisk påverkan. Det är rimligt att anta att en legalisering kommer ha ekonomiska effekter utöver dessa, t.ex. högre intäkter genom ökad turism eller ökade kostnader för personer som tidigare livnärde sig genom illegal verksamhet kopplat till cannabis men som nu behöver ökat stöd från samhället. Nettoeffekten av dessa områden bedöms som begränsad och komplicerad att räkna på och tas inte upp i denna uppsats. Hur en legalisering påverkar annan konsumtion, t.ex. ett potentiellt skifte ifrån alkoholkonsumtion till fördel för cannabiskonsumtion, tas heller inte upp.

Steg fyra till sju handlar om att uppskatta storleken på förändringarna inom utpekade områden, sätta ett monetärt värde för varje del samt räkna om till ett nuvärde. Dessa steg och dessa utfall är vad som presenteras under resultat-delen.

Det åttonde steget är att genomföra en känslighetsanalys. För områden där antaganden görs finns det alltid ett mått av osäkerhet. I denna uppsats används därför ytterligare två uppskattade värden, ett högre och ett lägre, utöver huvudestimatet. Resultatet för dessa

uppskattningar summeras också och kan användas för att ge en bild utav vad utfallet skulle bli om det faktiska utfallet hamnade under eller över huvudestimatet och huruvida det ändrar resultatet av det nionde steget som är den slutgiltiga rekommendationen utifrån det resultat som har räknats fram genom kostnads-intäkts-analysen.

Kostnader och intäkter från bakåt i tiden kommer där det är relevant att räknas om till augusti 2018 års pengavärde för att kompensera för inflation. Dessa omräkningar har skett med hjälp av SCB:s prisomräknare som baseras på statistik från SCB:s konsumentprisindex och finns tillgänglig online, se referenslistan.

Framtida kostnader och intäkter har diskonteras med 3,5 % i diskonteringsränta i enlighet med Trafikverkets rapport Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn (2018). Denna diskonteringsränta ligger även i linje med en översikt av europeiska diskonteringsräntor från Johansson och Kriström (2016). Diskonteringen kommer ske mot oändligheten eftersom legalisering av cannabis antas vara permanent.

1.3 Data

Data hämtats ifrån publicerade rapporter, studier, artiklar, offentliga register och databaser. Dels data direkt relaterad till användandet av cannabis för att uppskatta hur stor marknaden är och ungefär vilka summor den omsätter, men även data för de områden en legalisering troligen skulle påverka, t.ex. polisens arbete och kringförsäljning av cannabisrelaterade verktyg och utrustning.

Data relaterad till cannabisbruk och dess effekter i Sverige är i många fall bristfällig då forskningen på området ofta är begränsad. Till stor grad berör forskning och studier narkotikapreparat som helhet och någon uppdelning mellan olika droger görs sällan. Ibland saknas data helt och ett eller flera antaganden har då behövts göras, dessa har då redovisats och motiverats.

2 Tidigare forskning och studier

I detta avsnitt presenteras en övergripande bild av studier och statistik kring olika områden som är intressant för frågeställningen. Det handlar om ekonomiskt utfall, hur en legalisering påverkar bruk av droger samt effekter på sjukvården. Även en kort överblick av forskningsläget i Sverige ingår. Många av studierna stammar från USA då det i dagsläget är

det land i västvärlden som har längst historia av en större, laglig, kommersialisering av cannabis.

2.1 Ekonomiskt utfall av legalisering

Delstaten Colorado legaliserade cannabis för rekreativ bruk, kommersiell odling samt försäljning den 1 januari 2014. I mars 2017 släppte Colorado State University – Pueblo's Institute of Cannabis Research en första utfallsstudie om övergripande socio-ekonomiska effekter av legalisering av cannabis för vuxenanvändning (Institute of Cannabis Research, 2017). Studien undersöker den ekonomiska effekten på en mängd olika områden i samhället av den lagändring som gjorde försäljning av cannabis för rekreativ bruk, kommersiell odling samt försäljning lagligt, för att nå en slutsats kring den ekonomiska effekten. Studien visade ingen signifikant effekt på jobbskapande eller kommersiell konstruktion. Slutresultatet i studien visar på nettovinst för Pueblo county för varje enskilt år sedan lagen trädde i kraft. Vinsten år 2016, som är det sista året där data fanns tillgängligt när studien genomfördes, uppgick till strax över 35 miljoner USD.

Slutsatsen som drogs av Institute of Cannabis Research (2017) var att legaliseringen av cannabis inte hade en signifikant påverkan på timlönsarbetande eller fastanställda i county där cannabis var legaliserat jämfört med county där det fortsatt är olagligt. Studien har tittat på hur hela arbetsmarknaden har påverkats och inte specifikt cannabis-relaterade jobb och jobbtillväxten till följd av legaliseringen av cannabis kan därför möjligtvis vara dold i normal variation på jobbmaknaden eller andra policy-beslut under perioden.

En rapport från Marijuana Policy Group skriven av Light, Orens, Rowberry och Saloga (2016) som tittade på antal skapade jobb i hela Colorado, kom fram till att det 2015 skapades motsvarande 18 005 nya heltidsjobb i Colorado som en direkt följd av legaliseringen av cannabis.

Evans (2013) går igenom argument både för och emot legalisering av cannabis i USA och försöker uppskatta dess ekonomiska påverkan. Evans uppskattar besparingar kring rättsväsendets olika delar, polis, åklagare, domstolar och fängelse. Ökade skatteintäkter när tidigare olaglig handel med cannabis blir beskattad och möjliga produktivitetshöjningar i ekonomin generellt när produktionsbortfall pga. cannabisrelaterade arresteringar försvinner. På kostnads-sidan går Evans igenom en mängd faktorer som ekonomiskt kan komma att belasta samhället efter en legalisering. Han tar bland annat upp påverkan på offentlig hälsa och kostnader det medför, risk för beroendeproblematik, risker kopplade till drogpåverkade

trafikanter, negativa effekter kring långvarigt brukande och produktivitetsförluster med mera. Evans är i sin text tydligt negativ i sin inställning till legalisering av cannabis. Han summerar aldrig sina siffror men kommer till slutsatsen att det som helhet skulle vara negativt för ett samhälle att legalisera cannabis.

2.2 Effekt på bruk

För delstaten Colorado finns statistik för perioden sedan cannabis legaliserades, 2014 – 2017, som visas på en tydlig ökning från år till år. År 2014 uppgick värdet på den totala försäljningen till strax under 700 miljoner USD för att år 2017 nå precis över 1.5 miljarder USD (Colorado Department of Revenue, 2018). Enligt Light et. al (2016) ska denna ökning inte förväxlas med total ökad efterfrågan på cannabis utan istället på ett utbudskifte bort från en grå och svart marknad mot laglig försäljning. Istället förväntar sig Light et. al (2016) att 90 % av marknaden kommer att täckas av laglig försäljning och där resterande 10 % täcks utav odling för privat bruk. Slutsatsen är alltså att den illegala försäljningen helt ersätts av en legal motsvarighet och att bruket håller sig kring tidigare nivå.

Det finns det även lärdom att dra ifrån förbudstiden på alkohol i USA under 1920-talet. Enligt Miron och Zwiebel (1991) hade alkoholförbudet marginell effekt på alkoholförbrukningen justerat för pris. Direkt efter förbudets införande sågs en minskning men den var inte långvarig. Alkoholförbrukningen under förbudstidens sista år var ungefär den samma som 1937-1940, en period utan alkoholförbud.

Portugal avkriminaliserade privat bruk av droger, inklusive cannabis, den 1 juli 2001. Dessförinnan var straffet för droginnehav, inskaffande av droger samt odling av droger för privat bruk fängelse upp till ett år (Hughes & Stevens, 2010). Enligt Hughes och Stevens har det mellan år 2001 och år 2007 skett en ökning i användandet av nästan alla droger inom alla åldersgrupper över 19 år. Ökningen av livslångt bruk av cannabis gick upp 4,1 % för personer mellan 15 och 64 år. I samma åldersgrupp, men för personer som brukade cannabis då och då under de senaste 12 månaderna, var ökning 0,3 %. Denna ökning har dock observerats i regionen (södra Europa, Portugal, Spanien, Italien) som helhet och kan inte förklaras med avkriminaliseringen i Portugal. I Portugal har dessutom problematisk droganvändning med framförallt tyngre droger minskat under perioden, något som går emot utvecklingen i regionen som helhet.

2.3 Påverkan relaterad till sjukvård.

British Columbia Mental Health and Addictions Journal (2009) har gjort uppskattningar kring skillnader i sjukvårdsrelaterade kostnader för brukare mellan cannabis och alkohol. En majoritet av användarna i båda grupperna ansågs ha låg eller moderat risk kopplat till sitt brukande. Sjukvårdsrelaterade kostnader för cannabis låg på 20 CAD per användare och 165 CAD per användare av alkohol. Den genomsnittliga sjukvårdskostnaden för en brukare av alkohol var alltså strax över åtta gånger så stor som för en genomsnittlig brukare av cannabis.

Hall (1995) jämför i en rapport skriven på uppdrag utav Världshälsoorganisationen hälso- och samhällsmässiga konsekvenserna mellan cannabis och andra droger. Slutsatsen som dras är att cannabis bidrar med en liten hälsorisk och som helhet är det inte troligt att cannabis kommer skapa hälsoproblem i den skala som alkohol och tobak orsakar i västerländska samhällen.

2.4 Sverige

Forskningsläget i Sverige när det kommer till cannabis och droger generellt fokuserar mycket på kostnaderna och de samhälleliga skadorna drogbruk leder till. Enligt en undersökning genomförd av Ipsos (2014) på uppdrag utav Centralförbundet för Alkohol- och Narkotikaupplysningen finns det en starkt negativ syn på cannabis i Sverige och det är rimligt att anta att denna syn är den samma för andra, tyngre droger, som utgör en del begreppet narkotika. Det är därmed kanske inte så konstigt att forskningen i Sverige i huvudsak har fokuserat på kostnader och skadeverkningar och inte ekonomiska utfall av avregleringar och legaliseringar droger.

I en rapport från Socialstyrelsen uppskattar Socialstyrelsen (2010) samhällets kostnader som är direkt relaterade till alkohol- och narkotika i Sverige för år 2003. Rapporten går igenom kostnaderna för alla tre nivåer av offentlig verksamhet i Sverige, kommuner, landsting och staten, samt den privata sektorns direkta kostnader. För varje avdelning är kostnaderna uppdelade ytterligare på vilka områden dom kommer ifrån, t.ex. skola, sjukvård, rättsväsende, förebyggande åtgärder m.m. Totalt sammanfattas de direkta kostnaderna till 29,6 miljarder kronor i 2003 års penningvärde.

Missbruksutredningen (2011) gör en liknande undersökning men tar även hänsyn till indirekta kostnader (produktionsbortfall vid sjukskrivning och för tidig död). Här uppskattas de direkta och indirekta kostnaderna för samhället till följd av narkotikabruk till 23,6 miljarder kronor i

2008 års penningvärde. Ingen utav dessa rapporter går specifikt in på kostnaderna relaterat till enbart cannabis.

3 Cannabis i Sverige

3.1 Uppskattning av brukad mängd cannabis

Det finns inga officiella siffror på hur mycket cannabis som varje år används i Sverige eller vad den totala förbrukningen ligger på. För att få fram en uppskattning av den mängd cannabis som säljs på den svarta marknaden i Sverige behöver en del antaganden göras. Bruk som sker från privata odlingar avsedda för privat bruk bortses ifrån, då denna del står utanför marknaden.

Som utgångspunkt används den totala mängd, i kilogram, av cannabis som beslagtogs av antingen tullen eller polisen år 2015 (Polismyndigheten och Tullverket, 2016). Användningen av cannabis har enligt Folkhälsomyndighetens (2018) nationella folkhälsoenkät "Hälsa på olika villkor" varit relativt stabil i Sverige sedan år 2015 och därför görs antagandet om att 2015 års nivåer kan användas för år 2018.

	kg	%
Marijuana	1 053,5	49,72
Hasch	1 065,3	50,68
Totalvikt	2 118,8	100

Tabell 1. Av Tullverket och Polismyndigheten år 2015 beslagtagna mängd marijuana och hasch, samt dess fördelning och totalvikt.

Denna totalvikt kan sedan användas för att uppskatta den totala mängd cannabis som årligen erbjuds på den svarta marknaden i Sverige genom att uppskatta en beslagsprocent för polisen och tullen. Uträkningar görs för en beslagsprocent på 10 %, 15 % och 20 %.

En beslagsprocent på 15 % användes i Statens offentliga utredningar 1998:18 (SOU 1998:18, 1998) och kommer framöver användas som huvuduppskattning. 10 % och 20 % kommer användas som en del i känslighetsanalysen för att se hur andra uppskattningar av beslagsprocenten påverkar utfallet.

Uppskattad total mängd cannabis på den svenska marknaden år 2018 givet de olika uppskattade beslagsprocenten blir således:

Beslagsprocent	Uppskattad mängd cannabis på marknaden, kg
15 %	12 006,5
10 %	19 069,2
20 %	8 475,2

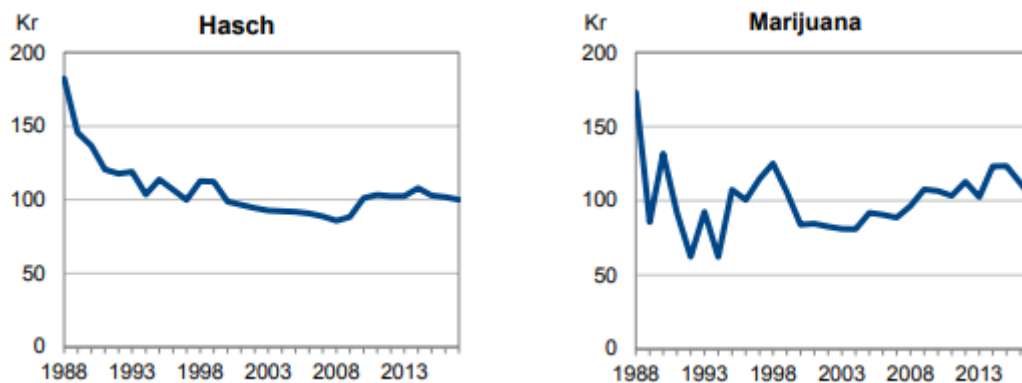
Tabell 2. Uppskattad mängd cannabis på den svenska marknaden i kg, år 2018. *Typuträkning för 15 %:* $(2\ 118,8\ \text{kg} / 0,15) - 2\ 118,8 = 12\ 006,5\ \text{kg}$.

Det finns stor osäkerhet i dessa totalsiffror. Spannet mellan extrempunkterna i antagandet för beslagsprocenten ger en dubbling av marknaden och en felaktig uppskattning har givetvis stor påverkan på slutresultatet och alla uträkningar där marknads storlek har påverkan.

3.2 Värdet av marknaden

Gatupriset på marijuana och framförallt hasch i Sverige har varit relativt stabilt under de senaste 20 åren. Diagram 1 visar medianpriset, reala priser, i 2017 års penningvärde.

Medianpriset för både marijuana och hasch låg år 2017 på 100 kr/gram (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen, 2018).

Diagram 1. Medianpriset för hasch och marijuana i Sverige mellan 1988 – 2017 i kr/gram. Hasch i panel 1, marijuana i panel 2. (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen, 2018).

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen (2018) anger att priset på marijuana är det drogpris som har haft minst prisförändring under perioden 1988 - 2017 av de sex olika narkotikasorter, hasch, marijuana, amfetamin, kokain, vitt heroin samt brunt heroin, som deras kartläggning presenterar. Priset för hasch har under perioden från år 1993 fram till år 2017 legat kring 100 kr/gram. Givet denna prisutveckling, samt att en legalisering negativt skulle påverka efterfrågan på den illegala marknaden, görs antagandet att priset på illegal cannabis framöver ligger kvar på nuvarande nivå eller stiger.

Total omsättning för cannabis i Sverige för de olika uppskattade mängderna cannabis ovan:

Beslagsprocent	Omsättning, miljoner kr
15 %	1 200,65
10 %	1 906,92
20 %	847,52

Tabell 3. Omsättningen i kronor på den illegala cannabismarkaden. *Typuträkning för 15 %:* $12\ 006,5\ \text{kg} * 1000 * 100\ \text{kr} = 1\ 200,65\ \text{miljoner kr}$.

Omsättningen på den illegala handeln med cannabis är även med den högsta beslagsnivån nära en miljard kronor, huvudantagandet ger en omsättning på 1 200,65 miljoner kronor per år.

3.3 Uppskattning av framtida bruk i Sverige

Det är nödvändigt att ta hänsyn till en eventuell förändring av totalt bruk av cannabis efter en legalisering. Att införskaffa cannabis med nuvarande lagar innebär alltid en risk, ibland på flera plan. Vid köp från kriminella personer finns risken för köparen att bli påkommen och arresterad av polis, samt risken att bli lurad eller utsatt för andra brott av försäljaren.

Alternativet att odla cannabis för personligt bruk medför även det en arrest-risk. En legalisering skulle helt ta bort dessa risker och skulle kunna ha en påverkan på totalt bruk av cannabis.

Utifrån tidigare given information kring utvecklingen av drogbruk efter legalisering eller avkriminalisering kan en uppskattning av förändringen av cannabisbruk i Sverige göras. Tidigare forskning pekar på att en legalisering inte skulle påverka totalt bruk av cannabis. Det är dock inte givet att dessa resultat går att applicera på det svenska samhället. Svenskar överlag har idag en negativ inställning till legalisering av cannabis och cannabisbruk, år 2014 ansåg 90 % av de tillfrågade att cannabis inte borde vara tillåtet att röka eller odla och att privatbruk fortsatt skulle vara olagligt (Ipsos, 2014). Denna inställning skiljer sig markant ifrån t.ex. USA där legalisering av cannabis i flera delstater har skett efter folkomröstningar där en majoritet har varit för en legalisering (Ballotpedia, 2012, 2016). Det är därför rimligt att anta att potentialen för en förändring av åsikter och beteende kring cannabis är större i Sverige. Social stigma kring cannabisbruk skulle kunna minska, och det faktum att man idag behöver vända sig till kriminella personer för att köpa cannabis, är antagligen faktorer som gör att vissa personer idag avstår att bruka cannabis men som kan tänka sig att göra det efter

en legalisering. På grund av dessa faktorer antas framöver att efterfrågan på cannabis i Sverige efter en legalisering stiger med en engångseffekt på 10 %.

4 Försäljningsmodell

I Sverige sker försäljningen av alkohol under ett statligt monopol via Systembolaget. För denna uppsats antas att cannabis efter en legalisering skulle säljas under ett liknande statligt monopol via Systembolaget. Huruvida detta är förenligt med rådande EU-bestämmelser och lagar är utanför spannet för denna uppsats.

4.1 Priset efter legalisering

Givet målsättningen med att slå ut den illegala marknaden behöver priset sättes därefter. Clark (2003) tar upp ett prissättningsscenario som uppfyller detta under vissa förutsättningar som framöver antas gälla i Sverige.

- Den illegala marknaden är under perfekt konkurrens. Marknadspriset för konsumenten är inköpspris + riskpremie för försäljaren.
- Konsumenten anser att illegal och legal cannabis är samma produkt, är villig att betala ett premium för legal cannabis och vid samma prisnivå föredrar legal cannabis.

Givet perfekt konkurrens på den illegala marknaden finns det inget utrymme för prissänkningar efter en legalisering för att locka tillbaka kunder. En prissänkning skulle innebära att försäljaren inte fick ersättning motsvarande sin egen riskpremie för att sälja och därmed skulle det inte finnas någon marknad då ingen är villig att sälja cannabis till lägre pris än vad som görs idag.

För vissa konsumenter kan det vara så att det premium personen är villig att betala för legal cannabis är noll. Illegal cannabis skulle alltså föredras över en laglig motsvarighet även vid en minimal prisskillnad till fördel för illegal cannabis. Detta kan t.ex. bero på att denna typ av konsument inte sätter ett värde på riskerna som illegal cannabis medför kontra legal cannabis, det blir då enbart en fråga om pris för vilken produkt som konsumenten föredrar. I det fallet krävs det en prissättning där det legala priset som högst är det samma som priset på den illegala marknaden för att få köparen att avstå illegal cannabis och helt slå ut den illegala marknaden.

Att hela den illegala marknaden totalt slås ut vid ett likvärdigt legalt pris är en förenkling som är nödvändig att göra för att begränsa komplexiteten. I verkligheten är den illegala

cannabismarknaden en differentierad marknad och det är mycket möjligt att den illegala marknaden skulle vara kvar i någon form och täcka luckor i Systembolagets erbjudande, t.ex. tillgång till cannabis på alla dygnets timmar, hemleveransen eller andra nischer.

Då Systembolaget kommer ha ett monopol på marknaden och i egenskap av att vara ett statligt ägt företag i princip kan reglera sina egna priser genom specifik beskattning av cannabis, likt alkoholskatten, kan priset sättas så det matchar den illegala marknaden och givet gjorde antaganden på så viss helt slå ut den då alla konsumenter istället väljer att handla legal cannabis på Systembolaget. Medianpriset på den illegala marknaden är som tidigare nämnt 100 kr/gram (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen, 2018) och det är därmed också den prisnivå Systembolaget skulle välja att sätta givet de antaganden som har gjorts.

4.2 Systembolagets kostnader

För att kunna räkna ut Systembolagets intäkter av försäljning behövs ett genomsnittligt pris på vad det skulle kosta för Systembolaget att köpa in cannabis från producenterna. Givet att cannabis är olagligt i en stor majoritet av europeiska länder antas det att en stor del av den cannabis som Systembolaget skulle sälja är producerad inom svenska gränser, eller importerade från USA.

Någon prisuppgift för vad Systembolagets inköpskostnad för cannabis skulle vara existerar inte idag och behövs därför uppskattas. En datapunkt som kan användas för att uppskatta detta pris är snittpriset för marijuana såld från odlare till butiker i Colorado, kallad AMR, "Average Market Rate", som rapporteras av Colorado Department of Revenue. Snittet av AMR för cannabis är för år 2018 ligger på \$1041 per pund (Colorado Department of Revenue, 2018). För omräkning till kronor/gram används snittväxelkursen för juli 2018 satt till 8,8225 SEK/USD (Riksbanken, 2018) samt omvandling från pund till gram enligt 453,6 gram/pund. Priset hamnar då på:

$$(\$1041 * 8,8225) / 453,6 \text{ gram} = 20,28 \text{ kr/gram}$$

Detta är priset som butiker i Colorado möter. Prispåslag för t.ex. transportkostnader, eventuella tillstånd och tullar m.m. skulle innebära att det pris som Systembolaget skulle möta efter export till Sverige skulle vara högre, hur mycket högre är svårt att uppskatta då någon laglig import av cannabis till Sverige inte sker.

Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen (2018) låg medianpriset för grossistpris, handel med större partier, per kilo för hasch och marijuana på den illegala svenska marknaden år 2017 på 45 000 kr respektive 54 500 kr, snittpris av dom båda per gram:

$$((45\ 000\ kr + 54\ 5000\ kr) / 2) / 1000 = 49,75\ kr/gram$$

Det är rimligt att anta ett lägre pris för i Sverige lagligt odlad cannabis än vad motsvarande mängd kostar illegalt på marknaden idag. Produktionen kan enklare dra nytta av storskalfördelar då den inte behöver ske dolt och riskpremien för att undkomma rättsväsendet helt försvinner. Både importpriser från utlandet och hur stor mängd av total försäljning importerade cannabis skulle stå för är svårt att uppskatta givet den mängd variabler som påverkar. Rimligt är att det hamnar under vad illegalt marknadspris ligger på idag men mer än så är svårt att säga. Givet priserna ovan och de antaganden som har gjorts uppskattas ett genomsnittligt inköpspris på cannabis för Systembolaget till 40 kr/gram.

Systembolaget belastas även av andra kostnader än inköp av produkter, t.ex. kostnader för butiker, personal och administration m.m. Enligt Systembolaget (2018) går i snitt 11 % av det pris på drycker som kunder möter i butik tillbaka till Systembolaget för att täcka dessa kostnader plus eventuell vinst för Systembolaget. Enligt 2017 års ansvarsredovisning motsvarar rörelseresultatet knappt 1 % av nettoomsättningen, ca 10% av priset i butik täcker alltså kostnader utöver inköpskostnaderna. Dessa siffror antas vara samma för cannabis efter en legalisering, och givet tidigare uppskattat pris om 100 kr/gram blir då Systembolagets totala kostnader per sålt gram cannabis 50 kr.

5 Resultat

5.1 Direkta vinster

Med direkta vinster avses vinster som är en direkt följd av en cannabislegalisering utan någon mellanliggande separation. T.ex. försäljning av cannabis, jobb som skapas kring produktion och försäljning av cannabis.

5.1.1 Intäkter via Systembolaget

Med prissättning på 100 kr per gram möter Systembolaget hela marknadens efterfrågan på cannabis. Intäkterna för staten, i form av Systembolagets vinst samt skatter, från försäljningen kommer då se ut så här:

Beslagsprocent	Intäkt, miljoner kronor
15 %	660,36
10 %	1 048,81
20 %	466,14

Tabell 4. Intäkter via Systembolaget, per år. *Typuträkning för 15 %: 12 006,5 kg * 1,1 * 1000 * (100 – 50) kr = 660,36 miljoner kr.*

Med huvudantagandet hade försäljning på Systembolaget inbringat en vinst för staten på 660,36 miljoner kronor.

5.1.2 Kommersiell konstruktion

Om en stor del av den cannabis som kommer säljas efter en legalisering behövs produceras i Sverige, i motsats till att en stor del idag smugglas in, kommer det finns behov att anlägga odlingar som idag inte existerar. Att odla cannabis är relativt resurskrävande jämfört med traditionellt svenskt jordbruk. Cannabis odlas med fördel inomhus med artificiell belysning för att maximera avkastning per planta och antal skördar per år. Det är därför rimligt att anta efterfrågan på lokaler lämpliga för ändamålet skulle öka något. Den ekonomiska effekten är svår att uppskatta och skulle antagligen vara ganska liten men positiv, likt den slutsats som drogs i Institute of Cannabis Reseach (2017) utfallsstudie. En produktion på 8.5 - 19 ton cannabis för att täcka marknaden kan sättas i relation till den totala svenska produktionen av spannmål som år 2017 var närmare 6 miljoner ton (Jordbruksverket, 2018). Den ekonomiska vinsten sätts till noll kronor.

5.1.3 Jobbskapande

Det är rimligt att anta att en legalisering skulle skapa nya jobb i Sverige. Arbetstillfällen kring produktion, transport, försäljning och administration för att nämna några skulle uppstå.

Om vi antar att det skapas lika många nya jobb i Sverige som det enligt Light et al. (2016) gjorde i Colorado, relativt den mängden cannabis som skulle säljas, får vi följande antal nya jobb (det såldes 112 ton cannabis i Colorado år 2015 och Light et al. uppskattade att 18 005 jobb skapades), avrundat till närmsta heltal:

Beslagsprocent	Nya jobb
15 %	1930
10 %	3066
20 %	1362

Tabell 5. Antal nya jobb efter legalisering givet samma jobbskapande som i Light et al. (2016) studie. *Typuträkning 15 %: 18 005 jobb / (112 000 kg / 12 006,5 kg) = 1930 nya jobb.*

Det är dock rimligt att anta att denna siffra ganska kraftigt överskattat nya jobb i Sverige av flera anledningar. Givet att försäljningen sker genom Systembolaget existerar redan hela infrastrukturen kring försäljning och transporter till butiker, så jobbtillväxten skulle koncentreras sig i huvudsak kring produktion och skulle vara avsevärt lägre för t.ex. butikspersonal och administration där redan existerande infrastruktur kan utnyttjas. Enligt Light et al. (2016) skapades ungefär 75 % av alla nya jobb i Colorado inom just dessa områden. Utifrån detta antas att jobbtillväxten i Sverige i huvudantagandet skulle vara 30 % relativt mängden såld cannabis i Colorado (vid 30 % skapas alltså tre nya jobb i Sverige om det för samma mängd cannabis skapades tio nya jobb i Colorado). Uppskattningar på 15 % och 45 % används som känslighetsanalys. Avrundade till närmsta heltal.

	Jobbskapande relativt Colorado	Jobbskapande relativt Colorado	Jobbskapande relativt Colorado
Beslagsprocent	30 %	15 %	45 %
15 %	579	290	869
10 %	920	460	1380
20 %	409	204	613

Tabell 6. Antal nya jobb efter legalisering. Beslagsprocent i kolumn 1, jobbskapande relativt Colorado på rad 1. *Typuträkning 15 % beslag procent, 30 % jobbskapande relativt Colorado: 1930 jobb * 0,30 = 579 nya jobb.*

Med huvudantaganden skulle en legalisering skapa 579 nya jobb som tidigare inte existerat i den legala ekonomin. Värdet av dessa jobb uppskattas genom att multiplicera antal skapade jobb med medellönen inom de sektorer där jobben i huvudsak har skapats. Dessa antas vara till lika stor del inom butiksförsäljning och lantbruk, löneuppgifter är hämtade från SCBs Lönesök, se referenslistan. Medellönen för ”Butiksäljare, dagligvaror.” är 28 700 kr i månaden. Någon löneuppgift för lantbrukare saknas i SCBs data, och istället används här ett snitt utav ”Bärplockare och plantörer m.fl.” och ”Förare av jordbruks- och skogsmaskiner”, som uppgår till 25 650 kr i månaden. Detta ger en genomsnittlig årslön för skapade jobb på 326 100 kr. Det totala värdet av skapade jobb blir då följande:

	Jobbskapande relativt Colorado	Jobbskapande relativt Colorado	Jobbskapande relativt Colorado
Beslagsprocent	30 %	15 %	45 %
15 %	188,81	94,57	283,39
10 %	300,01	150,01	450,02
20 %	133,37	66,52	199,90

Tabell 7. Värdet av nya jobb efter legalisering i miljoner. Beslagsprocent i kolumn 1, jobbskapande relativt Colorado på rad 1. *Typuträkning 15 % beslagsprocent samt 30 % jobbskapande relativt Colorado: 579 jobb * 326 100 kr = 188,81 miljoner kr.*

Med huvudantagandet hade värdet av nya jobb utgjort en vinst på 188,81 miljoner kronor.

5.2 Indirekta vinster

Med indirekta vinster menas vinster som är ett eller flera steg avlägsnat från direkta vinster. T.ex. besparingar som kommer från att tull eller polisresurser som tidigare lagts på cannabisrelaterade insatser frigörs, besparingar inom rättsväsendet m.m.

5.2.1 Polisväsendet

En legalisering av cannabis skulle påverka polisens arbete. De resurser som polisen med rådande lagar lägger ner på cannabis-relaterade skulle frigöras.

I Socialstyrelsens rapport (Socialstyrelsen, 2010) uppskattas polisens kostnader för narkotikabrott till 403 miljoner kronor i 2003 års penningvärde. Detta motsvarar i augusti 2018 års penningvärde 477,7 miljoner kronor. Sedan år 2003 har cannabisbruket markant ökat i Sverige. Ett sätt att uppskatta ökningen är att använda sig utav statistik över narkotikabeslag. För perioden 2000 – 2015 ökade narkotikabeslag med 50 procent (Wallin, 2017), med antagandet om en likvärdig ökning för period 2003 – 2018 räknas polisens kostnader upp med 50 procent mot tidigare uppskattade kostnader. Cannabis är den vanligaste illegala drogen i Sverige och ”Användning och innehav av cannabis för eget bruk utgör över 60 procent av alla rapporterade narkotikabrott i Europa och cannabis förekommer i åtta av tio narkotika-beslag som rapporteras på europeisk nivå.” (Polismyndigheten och Tullverket, 2016). 60 % av polisens kostnader för narkotikabrott används som huvudantagande, 70 % respektive 50 % används som känslighetsanalys.

Cannabis andel av polisens kostnader	Miljoner kr
60 %	429,93
50 %	385,28
70 %	501,59

Tabell 8. Uppskattad kostnadsbesparing för polisens arbete, per år. *Typuträkning 50 %: 477,7 miljoner kr *1.5 * 0,6 = 429,93 miljoner kr.*

En legalisering skulle för huvudantagandet innebära en besparing på 429,93 miljoner kronor för polisen.

5.2.2 Tullverket

För Tullverket uppstår kostnader för alkohol och narkotika huvudsakligen genom dess gränsskyddsverksamhet för att förhindra smuggling, denna kostnad innefattar även cannabis. År 2003 uppgick denna kostnad enligt Socialstyrelsen (2010) till 450 miljoner kronor. Denna verksamhet antas fortgå utan förändring efter en legalisering av cannabis, och kostnaderna kommer alltså vara oförändrade. Detta motiveras utav att tullens dagliga arbete inte nödvändigtvis markant förändras enbart för att en utav substanserna som tullen har i uppdrag av att stoppa införsel av blir laglig under ett statligt monopol.

5.2.2 Domstolsväsendet

Domstolsväsendets kostnader för alkohol och narkotika år 2003 uppskattas av Socialstyrelsen (2010) till 903 miljoner kronor. Detta motsvarar i augusti 2018 års penningvärde 1 070,35 miljoner kronor. Någon uppdelning mellan alkohol och narkotika framgår inte. Kvoten för kostnaderna mellan alkohol och narkotika antas vara den samma som för samhällets totala kostnader för alkohol och narkotika enligt Missbruksutredningen (2011), 32 %. Vidare används antagandet från polisens kostnader ovan, huvudantagandet är att cannabis står för 60 % kostnaderna. 70 % respektive 50 % används som känslighetsanalys.

Cannabis andel av domstolsväsendets kostnader	Miljoner kronor
60 %	205,51
50 %	171,26
70 %	239,76

Tabell 9. Domstolsväsendets besparing efter en legalisering. *Typuträkning 60 %: $1\,070,35 \text{ miljoner kr} * 0,32 * 0,6 = 205,51 \text{ miljoner kronor}$.*

En legalisering skulle för huvudantagandet innebära en besparing på 205,51 miljoner kronor för domstolsväsendet.

5.2.4 Kriminalvården

Kriminalvårdens kostnader för alkohol och narkotika år 2003 uppskattas av Socialstyrelsen (2010) till 2 873 miljoner kronor. Detta motsvarar i augusti 2018 års penningvärde 3 405,46 miljoner kronor. Någon uppdelning mellan alkohol och narkotika framgår inte så samma antagande som för domstolsväsendet ovan används.

Cannabis andel av kriminalvårdens kostnader	Miljoner kronor
60 %	653,85
50 %	544,87
70 %	762,82

Tabell 10. Kriminalvårdens besparing efter en legalisering. *Typuträkning 60 %: $3\,405,46 \text{ miljoner kr} * 0,32 * 0,6 = 653,85 \text{ miljoner kronor}$.*

En legalisering skulle för huvudantagandet innebära en besparing på 653,85 miljoner kronor för kriminalvården.

5.2.4 Relaterade affärsområde

Det är möjligt att en mindre vinst skulle kunna komma från ökad försäljning utav cannabisrelaterade verktyg och redskap, så som pipor, bongar och dylikt motsvarande den ökning i bruk som sker. Denna vinst bedöms som obetydlig i sammanhanget då nuvarande brukare av cannabis redan har denna utrustning och det är alltså enbart helt nya brukare som skulle införskaffa ny utrustning. Den ekonomiska vinsten sätts till noll kronor.

5.3 Kostnader

I denna del uppskattas de kostnadsökningar som antas uppstå efter en legalisering av cannabis.

5.3.1 Direkta kostnader

Bruk av alkohol och narkotika kostar varje år det svenska samhället stora summor pengar. Det finns flera utredningar och rapporter som täcker detta för Sverige, men det är ofta generella siffror där kostnader för alkohol och narkotika är sammanslagna. Som tidigare nämnts kom Socialstyrelsen (2010) fram till en direkt kostnad på 29,6 miljarder kronor relaterade till alkohol och narkotika år 2003. Missbruksutredningen (2011), som även tar hänsyn till indirekta kostnader, kommer fram till en skattad kostnad för alkohol år 2008 på 49,3 miljarder och narkotikabruk på 23,6 miljarder. Uppdelningen mellan direkta och indirekta kostnader skiljer sig mellan alkohol och narkotika. För alkohol uppgick indirekta kostnader till 57 % medan motsvarande siffra för narkotika var 42 %. Ingen utav dessa rapporter tittar specifikt på kostnaderna för cannabis.

För att uppskatta hur stor del utav dessa kostnader som stammar från cannabisbruk jämförs cannabisens skadeverkning och kostnader mot alkohol och narkotika. Därefter görs ett antagande om hur stor andel av kostnaderna ovan cannabis står för.

Statistiska centralbyrån (2007) rapporterade att år 2004-2005 hade 82 % av kvinnor och 90 % av män (motsvarande 86 % av hela befolkningen) i åldrarna 20-84 år under de senaste 12 månaderna druckit minst ett glas folköl, starköl, starksprit eller starkvin. Det kan ställas i relation till de 3 % av befolkningen som Folkhälsomyndigheten (2018) via indikatorn ”Cannabisanvändning i befolkningen” uppskattade år 2016 hade använt cannabis minst en gång de senaste 12 månaderna. Enligt dessa siffror är alkoholanvändning över 28 gånger så vanligt än cannabisanvändning i Sverige. Givet att uppskattningen från British Columbia Mental Health and Addictions Journal (2009) på att sjukvårdsrelaterade kostnader för alkoholanvändare är åtta gånger så stora som för cannabisanvändare, går det att uppskatta den svenska sjukvårdens totala kostnader som härstammar från cannabisbruk genom att relatera till de sjukvårdsrelaterade kostnader Sverige har för alkohol. Om alkoholrelaterade kostnader sätts till 100 kr som sedan delas med 28 (eftersom alkoholanvändning är 28 gånger vanligare) och den summan sedan delas med åtta för att kompensera för att kostnaderna för alkohol kontra cannabis var åtta gånger så stora får vi att sjukvårdsrelaterade kostnader för cannabis

motsvarar 0,45 % (100 / 28 / 8) av sjukvårdsrelaterade kostnader för alkohol i Sverige. Enligt Socialstyrelsen (2010) avser 85 % av de direkta kostnaderna från alkohol och narkotika vård och omsorg, någon uppdelning mellan alkohol och narkotika görs inte här.

Missbruksutredningen (2011) gör i dessa fall ett antagande att 65 % av kostnaderna är alkoholrelaterade, det antagandet används hädanefter även här. Total kostnad för vård och omsorg relaterat till alkohol och narkotika låg år 2003 enligt Socialstyrelsen (2010) på 25 047 miljoner kronor, 65 % av den summan är 16 281 miljoner kronor. Omräknat till penningvärde för augusti 2018 motsvara det 19 298 miljoner kronor. Utöver 0,45 % kommer 0,25 % och 0,75 % att användas som känslighetsanalys. Den kostnad som är aktuell att titta på är ökningen av kostnader efter en legalisering, inte totalkostnaden. Givet det tidigare antagandet om ett ökat bruk av cannabis på 10 % antas kostnader relaterat till cannabis stiga med samma storlek.

Sjukvårdskostnader för cannabis relativt alkohol	Miljoner kronor
0,45 %	8,68
0,25 %	4,82
1 %	19,3

Tabell 11. Ökning av direkta kostnader i sjukvården. *Typuträkning 0,45 %: 19 298 miljoner kr * 0,0045 * 0,1 = 8,68 miljoner kr.*

Resterande direkta kostnader enligt Socialstyrelsen (2010) uppgår till 4 574 miljoner kronor och är fördelade över förebyggande verksamheter på 795 miljoner kronor, och övriga direkta kostnader, så som ekonomiskt bistånd, privata försäkringar och kostnader för olika statliga myndigheter m.m., på 3 779 miljoner kronor. Precis som med alkohol antas staten fortfarande vilja minimera bruket av cannabis, och nuvarande förebyggande verksamheter mot cannabisbruk antas fortsätta på samma nivåer även efter en legalisering. Förebyggande verksamheter förändras alltså inte av en legalisering och påverkar således inte resultatet. Övriga direkta kostnader kan minska med de 65 % som uppskattas komma från alkohol, kvar återstår 1 323 miljoner kronor ($3\,779 * 0,35$) för narkotika, i penningvärde för augusti 2018 motsvara det 1 568 miljoner kr. Enligt Folkhälsomyndigheten (2016) är cannabisanvändning ungefär dubbelt så vanligt som användning av andra narkotikapreparat. Trots den större användningen jämfört med annan narkotika är det rimligt att anta att cannabis står för en relativt liten del utav denna kostnad, detta då cannabis inte är lika beroendeframkallande och en betydligt lägre andel av brukare fastnar i beroende (Arkowitz & Lilienfeld, 2012,

Gumbiner, 2010) än de flesta andra substanser som ingår i samlingsbegreppet narkotika. Detta antagande ligger också i linje med Halls (1995) slutsatser som cannabis skadeverkningar på samhällen. Det är därför rimligt att anta att cannabisbruk inte leder lika många problem för individen som i sin tur leder till kostnader för samhället. Cannabis antas stå för 10 % av övriga kostnader, 5 % och 15 % används som känslighetsanalys. Även här antas kostnaderna öka med 10 % som en följd av en lika stor ökning av bruket efter en legalisering och det är den kostnaden som är relevant.

Cannabis andel av övriga direkta kostnader	Miljoner kronor
10 %	15,68
5 %	7,84
15 %	23,52

Tabell 12. Ökning av direkta kostnader, utöver sjukvården. *Typuträkning 10 %: 1 568 miljoner kr * 0,1 * 0,1 = 15,68 miljoner kr.*

Sammanställt ger dessa två tabeller följande ökning av direkta kostnader efter en legalisering:

	Huvud- uppskattning, miljoner kr	Känslighetsanalys, lågt utfall, miljoner kr	Känslighetsanalys, högt utfall, miljoner kr
Sjukvård	8,68	4,82	19,3
Övriga kostnader	15,68	7,84	23,52
Totalt	24,35	12,67	42,82

Tabell 13. Ökning av direkta kostnader.

Med huvudantaganden skulle direkta kostnader öka med 24,35 miljoner kronor.

5.3.2 Indirekta kostnader

Indirekta kostnader som är relaterade till cannabis är problematiska att uppskatta. De data som finns tillgängliga delar sällan eller aldrig upp begreppet narkotika i olika droger eller substanser. Missbruksutredningen (2011) angav att 42 % av kostnaderna på 23,6 miljarder för narkotika år 2008 var indirekta kostnader (produktionsbortfall vid sjukskrivning och för tidig död). Omräknat till penningvärde i augusti 2018 motsvarar det 25,89 miljarder kronor. Antagandet kring övriga direkta kostnader som användes ovan appliceras även här, cannabis antas stå för 10 % av indirekta kostnader, 5 % och 15 % används som känslighetsanalys.

Även här antas kostnaderna öka med 10 % som en följd av en lika stor ökning av bruket efter en legalisering och det är den kostnaden som är relevant.

Andel av kostnad beroende på cannabis	Ökad kostnad, miljoner kronor
10 %	258,9
5 %	129,45
15 %	388,35

Tabell 14. Ökning av indirekta kostnader. *Typuträkning 10 %: 25,89 miljarder kr * 0,1 * 0,1 = 258,9 miljoner kr.*

Med huvudantaganden hade indirekta kostnader ökat med 258,9 miljoner kronor.

5.4 Sammanställning av resultat

Här presenteras en sammanställning av resultaten och summeras till ett nettoresultat per år givet de antaganden som är gjorda, detta resultat är sedan diskonterat mot oändligheten med en diskonteringsränta på 3,5 %.

Vinst/besparing	Miljoner kronor
Systembolaget	660,36
Jobbskapande	188,81
Polisen	429,93
Domstolsväsendet	205,51
Kriminalvården	653,85
Kostnader	
Direkta kostnader	24,35
Indirekta kostnader	258,9
Nettoresultat per år	1 855,21
Diskonterat nettoresultat	53 006

Tabell 15. Resultatsammanställning, huvudantaganden.

Med de givna huvudantagandena skulle resultatet för det första året efter legalisering uppgå till en nettovinst på 1 855,21 miljoner kronor. Diskonterat mot oändligheten med 3,5 % diskonteringsränta uppnås en diskonterad nettovinst på 53 006 miljoner kronor.

Vinst/besparing	Miljoner kronor
Systembolaget	466,14
Jobbskapande	66,52
Polisen	385,28
Domstolsväsendet	171,26
Kriminalvården	544,87
Kostnader	
Direkta kostnader	42,82
Indirekta kostnader	388,35
Nettoresultat per år	1 202,9
Diskonterat nettoresultat	32 368,57

Tabell 16. Resultatsammanställning, låga antaganden.

Med de sämsta antagna utfallen skulle resultatet för det första året efter legalisering uppgå till en nettovinst på 1 202,9 miljoner kronor. Diskonterat mot oändligheten med 3,5 % diskonteringsränta uppnås en diskonterad nettovinst på 32 368,57 miljoner kronor.

Vinst/besparing	Miljoner kronor
Systembolaget	1 048,81
Jobbskapande	450,02
Polisen	501,59
Domstolsväsendet	239,76
Kriminalvården	762,82
Kostnader	
Direkta kostnader	12,67
Indirekta kostnader	129,45
Nettoresultat per år	2 860,88
Diskonterat nettoresultat	81 739,43

Tabell 17. Resultatsammanställning, höga antaganden.

Med de bästa antagna utfallen skulle resultatet för det första året efter legalisering uppgå till en nettovinst på 2 860,88 miljoner kronor. Diskonterat mot oändligheten med 3,5 % med diskonteringsränta uppnås en diskonterad nettovinst på 81 739,43 miljoner kronor.

6 Diskussion

Resultaten, med de antaganden som är gjorda i denna analys, tyder på att en legalisering av bruk, produktion och försäljning av cannabis skulle vara ekonomiskt lönsamt för det svenska samhället och inbringa en ej försumbar summa pengar. Det är viktigt att ha i åtanke att många antaganden har gjorts och osäkerheten i därmed resultaten är stora. Om gjorda antaganden på några viktiga punkter är felaktiga och det verkligen resultatet skulle falla åt ”fel håll” kan det potentiellt istället leda till en förlust. Data på området är begränsad och ofta osäker.

Cannabisens nuvarande legala status gör det svårt att med säkerhet kunna lita på de data som finns tillgänglig. Då samhället idag står för kostnaderna kring det bruk som redan existerar

utan att få ta del utav några intäkter är det ändå sannolikt att slutsatsen stämmer, något som ser ut att stämma om man blickar på resultaten från t.ex. USA där cannabis säljs lagligt i ett flertal stater med positiv ekonomisk inverkan.

Resurser som idag läggs på att försöka stoppa en illegal handel skulle kunna omfördelas och hjälpa till på andra områden. Intäkter från försäljning av cannabis inom Systembolaget skulle medföra ytterligare intäkter för staten och ta bort dem från kriminella gäng som idag styr handeln. En handel som ofta ger upphov till kraftigt våld och i många fall även dödsfall, något som ytterligare belastar samhället med kostnader.

Ytterligare osäkerhet stammar ifrån det faktum att en legalisering skulle påverka fler områden än vad som har studerats i denna uppsats samt olika samband mellan cannabiskonsumtion och annan konsumtion, som nämndes i metod-delen.

Legalisering av cannabis är inte problemfri och det kommer leda till ökade kostnader och belastning av t.ex. sjukvård, givet att antaganden om ökat bruk stämmer. Det är ofrånkomligt att fler individer än med nuvarande lagstiftning hamnar i problem, både missbruksproblem och ekonomiska sådana, när tillgången till en drog med beroendelaspekter görs lättare. Att legalisera cannabis är i slutändan inte enbart en ekonomisk fråga. Samhällets moral och syn på berusningsmedel spelar i allra högsta grad en roll och frågan om liberalare drogpolitik är känsloladdad och polariserande.

Framöver blir det väldigt intressant att följa utvecklingen i de länder som på senare tid har drivit igenom en total legalisering av cannabis.

7 Källförteckning

- Arkowitz, H., Lilienfeld S. O., (2012). Experts Tell the Truth about Pot. *Scientific American*.
<https://www.scientificamerican.com/article/the-truth-about-pot/> [Hämtad 17 september 2018]
- Ballotpedia (2012). Colorado Marijuana Legalization Initiative, Amendment 64 (2012).
[https://ballotpedia.org/Colorado_Marijuana_Legalization_Initiative,_Amendment_64_\(2012\)](https://ballotpedia.org/Colorado_Marijuana_Legalization_Initiative,_Amendment_64_(2012))
[Hämtad 4 november 2018]
- Ballotpedia (2016). California Proposition 64, Marijuana Legalization (2016).
[https://ballotpedia.org/California_Proposition_64,_Marijuana_Legalization_\(2016\)](https://ballotpedia.org/California_Proposition_64,_Marijuana_Legalization_(2016))
[Hämtad 4 november 2018]
- Bergstedt, T. (2018). Bråk om Cannabisförsäljning Bakom Många Dödsjutningar, *SVT Nyheter*, 28 mars, Tillgänglig Online:
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/brak-om-cannabis-bakom-manga-dodssjutningar> [Hämtad 6 augusti 2018]
- Boardman, A., Greenberg D., Vining, A., & Weimer, D. (2014), Cost-Benefit Analysis, Concepts and Practice, Fjärde upplagan, Pearson.
- British Columbia Mental Health and Addictions Journal, Vol. 5 No. 4 (2009). Cannabis.
http://www.heretohelp.bc.ca/sites/default/files/visions_cannabis.pdf [Hämtad 4 september 2018]
- Budney, A. J., Roffman, R., Stephens, R. S., & Walker, D. (2007), Marijuana Dependency and Its Treatment. *Addiction Science & Clinical Practice*.
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2797098/pdf/ascp-04-1-4.pdf> [Hämtad 2018-11-03]
- Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysningen (2018). Narkotikaprisutvecklingen i Sverige 1988–2017.
<https://www.can.se/globalassets/narkotikaprisutvecklingen-i-sverige-1988-2017.pdf> [Hämtad 29 juli 2018]
- Clark, A, E., (2003). The Economics of Drug Legalization.
<http://www.parisschoolofeconomics.com/clark-andrew/ecleg.pdf> [Hämtad 6 september 2018]
- Colorado Department of Revenue (2018). Average Market Rate Change Fact Sheet – 1 July, 2018.
https://www.colorado.gov/pacific/sites/default/files/AMRChangeFactSheet_July2018_final.pdf [Hämtad 2 augusti 2018]
- Colorado Department of Revenue (2018). Marijuana Sales Reports.
<https://www.colorado.gov/pacific/revenue/colorado-marijuana-sales-reports> [Hämtad 1 augusti 2018]
- Evans, D. G., (2013). The Economic Impact of Marijuana Legalization. *The Journal of Global Drug Policy and Practice*.
<https://www.drugfree.org.au/images/pdf->

files/library/Medical_Marijuana/MarijuanaLegalization-DavidEvans.pdf [Hämtad 27 juli 2018]

Folkhälsomyndigheten (2018). Cannabisanvändning i Befolkningen.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/folkhalsans-utveckling/levnadsvanor/cannabisanvandning-i-befolkningen/> [Hämtad 29 juli 2018]

Folkhälsomyndigheten (2016). Narkotikavanor.

<https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/statistikdatabaser-och-visualisering/nationella-folkhalsoenkaten/levnadsvanor/narkotikavanor/> [Hämtad 29 augusti 2018]

Government of Canada (2018). What You Need to Know about Cannabis.

<https://www.canada.ca/en/services/health/campaigns/cannabis/canadians.html#a1> [Hämtad 25 juli 2018]

Gumbiner, J., (2010). Is Marijuana Addictive? *Psychology Today*.

<https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-teenage-mind/201012/is-marijuana-addictive> [Hämtad 10 november 2018]

Hall, W., (1995). A Comparative Appraisal of the Health and Psychological Consequences of Alcohol, Cannabis, Nicotine and Opiate Use.

http://www.academia.edu/2868073/A_comparative_appraisal_of_the_health_and_psychological_consequences_of_alcohol_cannabis_nicotine_and_opiate_use [Hämtad 11 september 2018]

Hughes, C. E., Stevens, A., (2010). What Can We Learn from the Portuguese Decriminalization of Illicit Drugs?

<https://www-jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/43610822> [Hämtad 6 september 2018]

Institute of Cannabis Research (2017). Pueblo County Impact Study, Economic impact of adult use retail cannabis in Pueblo County. s. 129 – 164.

<https://hdl.handle.net/10217/192586> [Hämtad 15 juni 2018]

Ipsos (2014), Några frågor och svar om attityder till cannabis.

https://www.can.se/contentassets/946305c88ab442248d7bc30aa9fb4f95/can_rapport_extrafragor_20140528.pdf [Hämtad 14 september 2018]

Johansson, P.O., B. Kriström, (2016). Cost-Benefit Analysis for Project Appraisal, Cambridge University Press, Cambridge, UK.

Jordbruksverket (2018), Skörd av Spannmål, Trindsäd, Oljevaxter, Potatis och Slåttervall 2017.

http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik,%20fakta/Vegetabilieproduktion/JO16/JO16SM1801ny/JO16SM1801_ikortadrag.htm [Hämtad 2 augusti 2018]

Light, M., Orens, A., Rowberry, J., & Saloga, C. (2016). The Economic Impact of Marijuana Legalization in Colorado. *Marijuana Policy Group*.

<http://www.mjpolicygroup.com/pubs/MPG%20Impact%20of%20Marijuana%20on%20Colorado-Final.pdf> [Hämtad 31 juli 2018]

Miron, J. A., Zwiebel, J. (1991). Alcohol Consumption during Prohibition. *National Bureau of Economic Research*.

<http://www.nber.org/ludwig.lub.lu.se/papers/w3675.pdf> [Hämtad 11 september 2018]

Missbruksutredningen SOU 2011:6, (2011). Missbruket, Kunskapen, Vården - Missbruksutredningens forskningsbilaga.

<https://www.regeringen.se/49b6a2/contentassets/e8736c3d067c4c45abf7a338b728f445/missbruket-kunskapen-varden-hela-dokumentet-sou-20116> [Hämtad 2 augusti 2018]

Polismyndigheten och Tullverket (2016). Drogssituationen. Lägesbild i Sverige 2013–2016. [pdf] Tillgänglig på:

http://www.tullverket.se/download/18.792224361590183a4d33ffa/1484816923713/Drogssituationensrapporten_2013-2016_webb.pdf [Hämtad 15 juli 2018]

Riskbanken (2018). Månadsgenomsnitt Valutakurser.

<https://www.riksbank.se/sv/statistik/sok-rantor--valutakurser/manadsgenomsnitt-valutakurser/?y=2018&m=7&s=Comma&f=m> [Hämtad 3 augusti 2018]

Statistiska Centralbyrån, Lönesök, Butiksäljare, dagligvaror.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/lonelok/Search/?lon=butiks%C3%A4ljare> [Hämtad 16 januari 2019]

Statistiska Centralbyrån, Prisomräknare.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/prisomraknaren/>

Statistiska Centralbyrån (2007). Alkohol- och tobaksbruk.

https://www.scb.se/statistik/publikationer/LE0101_2004I05_BR_LE114SA0701.pdf [Hämtad 12 september 2018]

Socialstyrelsen (2010). Kostnader för Alkohol och Narkotika. Beräkning av samhällets direkta kostnader 2003. Artikelnr 2010-3-15

SOU 1998:18 (1998). En Gräns – en Myndighet? [pdf] Tillgänglig på:

<https://data.riksdagen.se/fil/BC20C985-B379-4130-A396-57134638124A> [Hämtad 23 juli 2018]

Systembolaget (2018). Därför finns Systembolaget.

<https://www.omssystembolaget.se/vart-uppdrag/darfor-finns-systembolaget/> [Hämtad 28 oktober 2018]

Systembolaget (2018). Prismodell.

<https://www.omssystembolaget.se/om-systembolaget/inkop-kvalitet/prismodell/> [Hämtad 6 november 2018]

Systembolaget (2018). Ansvarsredovisning 2017.

<https://www.omssystembolaget.se/globalassets/systembolagets-ansvarsredovisning-2017.pdf> [Hämtad 6 november 2017]

Trafikverket (2018). Analysmetod och samhällsekonomiska kalkylvärden för transportsektorn. Kapitel 5 Kalkylprinciper och generella kalkylvärden.

https://www.trafikverket.se/contentassets/4b1c1005597d47bda386d81dd3444b24/asek-6.1/05_generella_principer_o_varden_a61.pdf [Hämtad 20 januari 2019]

Wallin, L. (2017). Brottsutvecklingen i Sverige fram till år 2015. *Brottsförebyggandet rådet*.
https://www.bra.se/download/18.4a33c027159a89523b1ae6a8/1494921154159/2017_5_Brott_sutvecklingen_i_Sverige_fram_till_ar_2015.pdf [Hämtad 1 augusti 2018]

8 Appendix

8.1 Diskontering

Diskonteringen till nuvärde med oändlig tidshorisont har räknats ut med följande formel:

$$\text{Nettoresultat} / 0.035$$